

Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - Kampvognsuddannelse i Sverige

Indledning

Bogen *Jydske Dragoner 1679-1979* (Kilde 1) indeholder en beretning fra en af de danske officerer, som deltog i kampvognsuddannelse i Sverige - daværende Kaptajnløjtnant Vasco West da Costa Carneiro fra Jydske Dragonregiment.

Kaptajnløjtnant Carneiro fortæller

"Efter forsvarets opløsning 29. august 1943 kom fra officerer ved generalstaben tanken om at oprette en dansk brigade i Sverige, opfulgt af tilbud til den enkelte om at melde sig.

Vi, der havde meldt os, var så til et orienterende møde i en privat lejlighed i København. En dag i begyndelsen af november ville vi få besked om at holde os klar. En taxa ville hente os enkeltvis og køre os til Hovedbanen. Med DSB til Dragør, hvor vi skulle finde en bestemt havelåge, så var der en skipper, der ville føre os til Limhamn.

For mit vedkommende foregik det hele efter programmet den 10. november. Vi havde en god sydvesten kuling i ryggen. Nær Sverige råbte jeg gennem blæsten til vor skipper: "Hvad gør du, når du kommer til Sverige?" "Jeg vender da. Jeg skal hjem og sove i læ af lilleemor."

Gennem flygtningelejr kom vi omsider til Tingsryd. Var dér med til at bygge Sofiedal lejren, men først i februar var vi nogle, der blev kaldt til side. Vi fik ordre til at melde os ved det svenske panservåben ved P 1¹ i Skövde og P 3 i Strängnäs. (Det vel nøgterne P 3 afløste det mere klingende navn: *Kungliga Södermanlands Regimente!* På dets fanedug står 7 navne for krigsbedrifter, et af dem er *Tåget öfver bält 1658*. Man kunne udmærket fornemme suset fra de store dage, når fanen under parader med ganske særegen svensk elan blev ført til midten.)

Stridsvagn M.41. Billedet er fundet på "nettet".

Uddannelse

Vi var 10, der mødte op til uddannelse til kampvognsfolk. 5 husarer og 5 dragoner. Modtagelsen var ligetil hjertelig. Vi skulle bære den svenske hærs menig-uniform uden tegn af nogen art. Blev vi spurgt, skulle vi sige, at vi gennemgik en politiuddannelse.

Dette nye menig-kontingent var i Skövde: K. Jensen, A. Sommer, B.O. Jakobsen, Birger Nielsen og A. Troels-Schmidt. I Strängnäs var vi: F.B. Alten, E. Resen-Steenstrup, P. Jorck-Jorckston, L. Ravnbøl og undertegnede.

Til en begyndelse gik vi rundt og iagttog uddannelsen efter aftale med kompagnierne. Det kunne da hænde, at vi stod og ventede et sted, hvor der intet kompagni kom. Så gik vi og snakkede om det var svenskerne, der var uefterrettelige eller om det var Altens svenske, der var for dårligt? Men så blev der ved P 3 oprettet et kursus for svenske panserofficerer, det blev vi 5 så indlemmet på. Her fik vi al den undervisning, vi kunne ønske os: kampvognskørsel, motorlære, skydninger, våbenlære, det evindelige morsealfabet, orienteringsløb, osv., osv.

En af vore meget kontante og saglige lærere var premierløjtnant Korch (på svensk udtalt med *sch*), han var fætter til vor danske forfatter, Morten Korch, men ganske usentimental.

Kursus fik en ende. I nogen tid blev vi fordelt til kompagnierne. Et nyt kursus begyndte og det indgik vi også på. Midt under det kom Ardenner-offensiven, nu havde vi ellers set frem til at have dansk grund under fødderne til jul. Det blev endnu en gang svensk jul med lutfisk.

¹ Må være en skrivefejl, da panserregimentet i Skövde var *P 4 - Kungliga Skaraborgs Pansarregemente*.

Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - Kampvognsuddannelse i Sverige

Øvelser

Efter jul blev vi fordelt til kompagnierne og trådte ind på ledige pladser. I begyndelsen af februar 1945 indladede vi kampvognene og alt materiel i ét tog, og kørte over Stockholm til endestationen i Dalarne. Ved midnat fik vi alt læsset af og kørte 10 km ind i "urskogen" (som de kaldte det), og der slog vi telt i 30 graders kulde og dyb sne.

I 3 uger foregik nu øvelserne på kompagni- og bataljonsplan. Vi danskere blev fortrolige med kampvognstjenesten under feltforhold. Vi fik alle mulige job som vognkommandører, delingsførere, som førere af skipatruljer, vi deltog i skiløbs- og skydekurrencer, alt på lige fod med vore svenske venner.

For at være helt nøjagtig var der to ting, der adskilte os fra dem: Visse instruktioner angående svensk forsvar, var vi ikke deltagere ved, de var sjældne. Den anden ting var, at da jeg engang havde løbet 30 km på ski med et par 100 meters stigning og fald, kunne jeg ikke få diplomet som de andre, for det var kun for svenske statsborgere. Det var til at bære.

Efter de 3 ugers øvelser begyndte andre 3 ugers feltøvelse, hvori størstedelen af det svenske forsvar indgik. Den gik ud på at danne forsvar over for en tænkt tysk invasion fra Norge.

Kort inden denne øvelse var næstkommanderende ved vort kompagni hoppet ned fra sin kampvogn og havde brækket benet, og jeg blev fast næstkommanderende i hans sted. - Svenskerne var storslåede imod os.

Så store forhold som under denne øvelse var vi ikke vant til. Et sted kom vi ud for en 10 km lang vejspærring. Ingeniørtropperne havde fældet de store graner, så de var faldet ned over vejen.

En af de sidste øvelsesdage skulle vort kompagni under et angreb over en frossen elv yde kampvognsstøtte til en infanteribataljon. Jeg blev om morgenen sendt af sted for at koordinere og for at få overgangsstedet udpeget. Kun på et sted kunne isen bære kampvognene. Med mine ski på nakken satte jeg mig op bagpå en ordonnansmotorcykel og vi hjulede 10 km frem. Så gjaldt det skiløb og kortlæsning ind gennem "urskogen".

Pludseligt blev skoven levende, en gardebataljon på ski krydsede min bane. Uden kendetegn på min uniform og på tværs, fangede jeg let opmærksomheden, og blev taget til fange. Man var meget opmærksom på spioner.

Efter en rum tid kom gardebataljonchefen, og jeg kom fri. Fandt mit mål. Fik aftalerne med bataljonen. Fik forevist stedet, hvor elven kunne passeres af kampvogne og smuttede tilbage til min enhed.

Efter at have indprentet mig, at der lige ved siden af overgangsstedet var et hvidt hus med 2 cykler udenfor (lidt særpræget i dyb sne).

Hjemme igen blev der givet ordre. Nu var det mørkt. Jeg skulle i forreste kampvogn lede vejen frem til overgangsstedet. Der er ikke meget at tage pejling af i mørke, i sne, mellem grantræer, men nu var jeg nær målet, mente jeg.

Lidt før jeg var rigtig glad for det: et hvidt hus og jeg skimtede 2 cykler. Ned til elven, melding tilbage, det var spændende. Isen bar. Min vogn tog land og vi kørte til. Fa sekunder efter stod vi over for åbent vand, vi holdt på en ø. Tilbage og over det rette sted lidt længere oppe ad elven.

Resten gik godt den nat, indtil vi til sidst blev overmodige i vort angreb og havnede i en artilleristilling. Sort nat blev til lys dag, da artilleristerne lod deres lysfaldskærme gå til vejrs. Deres kanoner blev rettet imod os.

Bataljen endte med, at jeg fik trukket en del af vort kompagni ud. Kompagnichefen blev taget til fange og jeg var under sidste fase dets chef.

Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - Kampvognsuddannelse i Sverige

Vi danskere lærte meget, takket svenskernes storsind. Vi kom efter endt øvelse tilbage til vore garnisoner og kort efter, i begyndelsen af april, tilbage til den danske brigade. Her indgik vi som undervisere ved et nyligt oprettet transportkompagni² tæt ved Malmø.

På dansk grund igen

Den 4. maj aften kom fredsbudskabet. Vi havde nok alle håbet at kunne bidrage lidt til afgørelsen, nu da vi kunne udrette noget. Så kort kan stemningen vist beskrives.

Næste dag kørte vi mod Helsingborg. Den svenske hærs hjælp ved vejvisning og anden tjeneste var forbilledlig. På færgen hørte vi rygter om kampe ved Teglstrup Hegn, men ikke lyden af et eneste skud. Brigaden blev i Helsingør den nat.

Den 6. maj gik turen ad Strandvejen til København. Det var dansk forår, dannebrogflag mellem nyudsprungne bøge og Sundet fra den rigtige side.

Da et kompagni af brigaden ad Farimagsgade krydsede Frederiksborggade, blev det beskudt fra bysiden. Det optog kampen. Det måtte være tyskerne. B.O. Jakobsen og jeg kom bagfra, og ville også være med, med vore maskinpistoler.

Maskingeværprojektilerne hvislede ned ad gaden med deres lysspor. Vi havde fået orkesterplads ved siden af hinanden, han på det yderste af fortovet, jeg i rendestenen. Københavnerne, der var vant til lidt af hvert, hyggede sig i opgangene, pludselig løb en mand ud foran os og reddede sin cykel ind, den skulle nødtigt punktere.

Uddannelse i bykamp ved en af Brigadens forlægninger i Sverige. Fra Kilde 5.

Det var ikke tyskerne, der havde skudt, men modstandsbevægelsens folk. Det var ikke muligt at holde dem tilbage, blev der sagt³.

En del af brigadestaben blev indkvarteret på Frederiksborg Slot, hvor der også var nogle grupper af modstandsbevægelsen. De manglede førere, og spurgte om ikke vi kunne lede deres søgen efter landsforrædere. Det blev til lidt tilfældigt skyderi i gaderne. Uorganiseret som det var, tabte vi hurtigt interessen for det.

Afslutning

Og så blev vi kaldt til vore militære enheder, nu skulle dansk forsvar bygges op: aldrig mere nogen ny 9. april. Beslutningsheden var stor. Takket være Sveriges hjælp med udrustning af næsten enhver art til hæren, og takket være, at en dansk militær enhed, brigaden, i Sverige var blevet holdt intakt, så blev der virkelig i løbet af meget kort tid rejst en hær.

Til hvilken nytte lige efter krigen? Nyttens viste sig at være stor: Russerne havde besat Bornholm og kun imod at Danmark kunne stille en hærstyrke af bataljonskampgruppes størrelse til øens bevogtning, ville de rømme øen. Russerne rømmede, og en dansk garnison af bataljonskampgruppes størrelse har siden bevogtet Bornholm.

² Der kan være tale om Brigadens motorvognskompagni, se "Den danske Brigade - Motorvognskompagniet", selvom kompagniets uddannelse foregik i lejren ved Tingsryd. Kilde 2 omtaler, at ritmester Reesen-Steenstrup og kaptajnløjtnant Sommer (to af de øvrige officerer fra kampvognsuddannelsen) var henholdsvis chef og næstkommanderende i lejren ved Tingsryd,

³ Den situation, der tales om, er givet skudepisoden ved ejendommene i (Nørre) Farimagsgade i nærheden af Vendersgade-hjørnet. Episoden er omtalt i mit papir "Den Danske Brigade - Tunge Bataljon." Premierløjtnant Jakobsen og kaptajnløjtnant Carneiro var begge *til rådighed* ved Brigadestaben (jf. *Håndbog for Hæren 1946*, gengivet i Kilde 3), men om deres konkrete opgaver i kolonnen melder historien intet.

Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - Kampvognsuddannelse i Sverige

Vi 10 rytterofficerer kom mere eller mindre hjem til fods. Også det er der en forklaring på: Sverige havde gjort et kampvognskompani med frivillige svenske menige klar til os, vi 10 ville blot have haft at hoppe op på vore pladser som førere i kampvognene. Vi var vant til at kommandere svenske besætninger fra Dalarne. Da der ingen kamp blev, forblev styrken på svensk grund.

Vi 5 gardehusarer og 5 dragoner havde lært en del i det unge svenske panservåben, den viden blev forplantet til Gardehusarregimentet og Jydske Dragonregiment.”

Kilder

1. *Jydske Dragoner 1679-1979*, Holstebro 1979.
2. *Den danske Brigade* redigeret af Niels Grunnet og Bent Demer, H. Hirsprungs Forlag, København 1945.
3. *Den danske Brigade i Sverige 1943-1945* af K.V. Nielsen, udgivet af Den Danske Brigadeforening, 1985, København 1985, ISBN 87-981346-4-7.
4. *Pansar - Den svenska stridsvangsmaterielens Historia* af Didrik von Porat, Armémusei småskrifter 3, Armémuseum, Stockholm 1985, ISSN 0280-7254.
5. *Den danske Brigade* redigeret af Niels Grunnet og Bent Demer, H. Hirschsprungs Forlag, København 1945.

De to uniformstegninger stammer fra en uniformsplanche, der var gengivet i *Soldatinstruktion för Infanteriet* fra 1944.

Per Finsted